

δὲ ὑπηρεῖται ἐκοιμῶντο πάντες· οὐδὲν εἰ-
χον εἰπῆ πρὸς τὴν κόμησάν, καθότι
φοβούμενος τὴν ἰσχὺν τοῦ ἔρωτος
αὐτῆς, ἤθελον νὰ ἀναχωρήσω χωρὶς νὰ
τὸ μάθῃ. Πλὴν ὅτε ὁ Παῦλος ἐρρίφθη
ἤδη ἐντὸς τῆς ἀμάξης, ἐγὼ δὲ ἤτοιμα-
ζόμην νὰ ἀνέλθω μετ' αὐτόν, ἤσθάνθην
ὅτι κάποιος μοι ἐθλίβε τὴν χεῖρα βρέ-
χων αὐτὴν διὰ τῶν δακρύων του. Ἦτο
ἡ δυστυχὴς κόμησά.

(Ἐπεταί τὸ τέλος)

Ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ.

Γ. Κ. ΣΦΗΚΑΣ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ

ΤΟ ΑΛΕΞΙΚΕΡΑΥΝΟΝ

παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.

Κατὰ

LOUIS FIGUIER.

Οἱ Ἑβραῖοι ἐγίνωσκον τὸν ἠλεκτρι-
σμόν;

Πρῶτος ὁ Ben-David ἰσχυρίσθη ὅτι
ὁ Μωϋσῆς ἐκέκτητο γνώσεις τινὰς περὶ
τοῦ φαινομένου τούτου· τὴν εἰκασίαν δὲ
ταύτην προσεπάθησε νὰ στηρίξῃ δι' εὐ-
προσώπων ἐπιχειρημάτων ὁ κ. Hirt, ἐ-
πιστήμων ἐκ Βερολίνου. Ἄλλ' ἕτερος σο-
φὸς Γερμανὸς, ὁ κ. Michaëlis, προσέει-
πε ἐπὶ πορρωτέρῳ.

Ἐν ἀλληγογραφίᾳ τινὶ μετὰ τοῦ Li-
chtenberg, ἐπιγραφομένη *über die Wir-
kung der Spitzen auf dem Tempel
Salomons* (περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν
ἐπὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος ὀβελίσκων),
ὁ Michaëlis παρατηρεῖ ὅτι ἐπὶ ὁλόκλη-
ρον χιλιετηρίδα ὁ ναὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ
οὐδέποτε φάνεταί προσβληθεὶς ὑπὸ τοῦ
κεραυνοῦ. Τοῦ γεγονότος τούτου δὲν ὑ-
πάρχουσι θεολογικαὶ ἀποδείξεις, ἀλ-
λ' ἡ παρατήρησις τοῦ Michaëlis δύναται
νὰ θεωρηθῇ μέχρι τινὸς βάσιμος, ἐὰν ἀνα-
πολήσωμεν ὅτι λέγει ὁ Arago, δηλ. ὅτι

οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς πάντοτε καὶ ἐπι-
μελῶς ἐποιοῦντο μνεῖαν τῶν ὑπὸ τοῦ
κεραυνοῦ εἰς τὰ δημόσια αὐτῶν μνημεῖα
ἐπερχομένων φθορῶν. Δάσος κεχρυσωμέ-
νων ὀβελίσκων ἢ ὀξυτάτων χρυσῶν αἰχ-
μῶν ἐκάλυπτε τὴν στέγην τοῦ ναοῦ τῆς
Ἱερουσαλὴμ καὶ διὰ μέσου τῶν πρὸς δι-
οχέτευσιν τῶν ὑδάτων μεταλλίνων σω-
λῶν, ἡ στέγη αὕτη συνεκρινόνη ταῖς
δεξαμεναῖς καὶ τοῖς κοιλώμασι τοῦ ὄρους
ἐφ' οὗ ἡγείρετο ὁ ναός. Ἐπειδὴ δὲ αἱ
στέγαι, οἱ τοῖχοι, αἱ δοκοὶ, τὰ δάπεδα
καὶ αἱ θύραι ἐκάστου δώματος ἦσαν κε-
χρυσωμένα, ἐκ τοῦ συνόλου τούτου προ-
έκυπτεν ἐντελὲς σύστημα ἀγωγῶν πρὸς
ἀπόρροιν τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύστος.

Ὁ ἱστορικὸς Ἰωσήφ, περιγράφων τὸ ἐ-
ξωτερικὸν τοῦ ναοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ, πλη-
ροφορεῖ ἡμᾶς ὅτι ἦτο «πλαξὶ χρυσοῦ στι-
βαταῖς κεκαλυμμένος πάντοθεν,» καὶ ὅτι
ὅπως κωλύσῃ τὰ πτηνὰ τοῦ νὰ ρυ-
παίνωσι τὴν στέγην διὰ τῶν περιττω-
μάτων αὐτῶν, ἔστησαν ἐπ' αὐτῆς αἰχ-
μηρὰς ράβδους χρυσοῦ ἢ χρυσῶ περι-
βεβλημένας. Παρακατιῶν ἀφηγούμενος τὸν
μετὰ τὴν πυρπόλησιν τοῦ ναοῦ πόλεμον,
τῶν ἱερέων κατὰ τῶν Ρωμαίων, ὁ Ἰω-
σήφ πληροφορεῖ ἡμᾶς ὅτι οἱ ἑβραῖοι ἱε-
ρεῖς ἀπέσπασαν τοὺς ἐπὶ τοῦ ναοῦ ὀβε-
λοὺς ὡς καὶ τοὺς μολυβδίνους ὄγκους
ἐν οἷς οἱ ὀβελοὶ οὗτοι προσηρμόζοντο, με-
ταβάλλοντες αὐτοὺς εἰς φονικὰ ὅπλα.
Οὐδεὶς δύναται ν' ἀμφισβᾷ ὅτι αἱ ἀρ-
χιτεκτονικαὶ αὗται διατάξεις τοῦ ναοῦ,
τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀπέτρεψαν τὸν κεραυνόν,
ἀπὸ τοῦ οἰκοδομήματος ἐκείνου, ἀλλ' οὐ-
δὲν ἀποδεικνύει ὅτι ἐπιστημονικὸς σκο-
πὸς ἐπενόησε τὴν ἀνέγερσιν τῶν ἐπὶ τῆς
στεγῆς τοῦ ναοῦ μεταλλίνων ράβδων.
Ἄλλως τε ὁ ἱστορικὸς Ἰωσήφ δὲν παρα-
σιωπᾷ τὴν χρῆσιν τῶν ράβδων τούτων,
ὧν ὁ σκοπὸς, ὡς λέγει οὗτος, ἦτο νὰ
κωλύσῃ τὰ πτηνὰ τοῦ νὰ ρυπαίνωσι τὴν
στέγην διὰ τῶν περιττωμάτων των.

Ἦδη δὲ παραλείποντες τὰ περὶ Προμη-
θέως καὶ Σαλμωνέως μυθολογούμενα, τὰς
περὶ Ζωροάστρου μάλλον ἢ ἤττον πιευστάς
παράδόσεις καὶ τὰ περὶ τοῦ Νουμᾶ Πομ-

πύλου ιστορούμενα, τὴν πρώτην παρὰ τοῖς ἀρχαίοις θετικὴν ἐνδειξιν μεθόδου ἀποσκοπούσης τὴν ἀπὸ τῶν οἰκημάτων τοῦ κεραυνοῦ ἀποτροπὴν, ἀπαντῶμεν ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ Κολουμέλλα. Ὁ συγγραφεὺς οὗτος διαβεδαῖοι ρητοῖς ῥήμασιν ὅτι ὁ Τάρχων ἰδρυτὴς τῆς Τυρρηνικῆς θεωργίας¹⁾ ἐφύτευσε περὶ τὴν οἰκίαν του λευκαῖς ἀμπέλους ὅπως ἀπ' αὐτῆς τὸν κεραυνὸν ἀποτρέψῃ.

Uique Jovis magni prohiberet fulmina Tarchon,
Sæpe suas sedes percussit viribus albis (2).

(Καὶ ὅπως ὁ Τάρχων τοὺς τοῦ μεγάλου Διὸς κεραυνοὺς ἀποτρέπῃ, λευκαῖς ἀμπέλοις συχνάκις τὸ οἶκον αὐτοῦ περιέζωσεν.)

Ἀπαντες γινώσκουσιν ὅτι πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν δάφναι ἐκύκλουν τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος³⁾· τὸ αὐτὸ δ' ἐδόξαζον καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ Ἰνδοστάν, οἵτινες τοὺς περὶ τὰς οἰκίας των πεφυτευμένους κάκτους (plantæ grasses) ἐθεώρουν κατὰ τοῦ κεραυνοῦ ἀλεξήτηρις.

Οὐχ ἥττον τὰ τοιαῦτα μέσα οὐδὲν πρακτικὸν ἐπὶνεγκον ἀποτέλεσμα, καθότι ἐν αὐτῷ τῷ Πλινίῳ ἀναγινώσκουμεν ὅτι πάντων σχεδὸν τῶν πρὸ τῆς Θερακίνης πύργων καὶ τοῦ ναοῦ τῆς Φερωνίας σὺν τούτοις ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ καταστραφέντων, οἱ κάτοικοι δὲν κατεσκευάσαν πλέον τ' ἀλλόκοτα ἐκεῖνα γαρνίσματα.

Ὁ Πλίνιος ἀξιοῖ ἔτι ὅτι ὁ κεραυνὸς οὐδέποτε εἰσδύει εἰς τὸ ἔδαφος πλέον τῶν πέντε ποδῶν βάθος, καὶ ὅτι οἱ φοβούμενοι τὸ οὐράνιον πῦρ καλύπτουσι τὰ οἰκήματά των διὰ δερμάτων φώκης, τοῦ μόνου ὑδροβίου ζώου ὃ οὐδέποτε προσβάλλει ὁ κεραυνός. Ἐκ τούτου συνάγουμεν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι λίαν ἀλλοκοτῶς περὶ

τῶν κατὰ τοῦ κεραυνοῦ ἀλεξήτηριων ἐφρόνουν, καὶ ὅτι τὰ ὑπ' αὐτῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπινοηθέντα μέσα οὐδόλως ἀπέρρεον ἐκ τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τῆς μελέτης.

Ὁ Κτησίας ἐκ Κνίδου, εἰς τῶν συστρατιωτῶν τοῦ Ξενοφώντος, ἀφηγεῖται ἐν περικοπῇ ὑπὸ τοῦ Φωτίου διατηρηθείσῃ, ὅτι ἔλαβε δύο ξίφη, τὸ μὲν παρὰ τῆς Παρυσάτιδος μητρὸς τοῦ Ἀρταξέρξου, τὸ δὲ παρ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως. Ὁ Κτησίας οὗτος διαβεδαῖοι ὅτι ἐὰν ἐμπήξῃ τις τὰ ξίφη ταῦτα ἐν τῷ ἔδαφει στρέφων τὴν αἰχμὴν πρὸς τὰ ἀνα, ταῦτα ἀποτρέπουσι τὰ νέφη, τὴν χάλαζαν καὶ τὴν καταγίδα, καὶ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐπέστη πειραματικῶς περὶ τούτου. Τὸ τοιοῦτον ὅμως δὲν δύναται νὰ πιστευθῇ, καθότι ἀπλοῦν αἰχμηρὸν στέλεχος ὀλίγων ποδῶν ὕψους, ὡς ξίφος ἐν τῷ ἔδαφει ἐμπεπηγμένον, οὐδέποτε δύναται τοιαύτην ἰσχύϊν ν' ἀσκήσῃ. Πῶς ἄλλως τε δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν τὸν ἱστορικὸν τοῦτον ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ ἀφηγούμενον ὅτι γινώσκει κρήνην ἔχουσαν δεκαεξὶ πήχεων περιφέρειαν καὶ μιᾶς ὀργυῖας βάθος, ἥτις ἐνικαυσίως ἐπληροῦτο ρευστοῦ χρυσοῦ, δι' οὗ ἡδυνάτο τις ἐκαστὸν ὑδρίας νὰ γεμίσῃ;

Παραπλήσιον μῦθευμα ἀναγινώσκουμεν καὶ ἐν τῷ Ἡροδότῃ, ἀξιοῦντι ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Θράκες ἐσκορπίζον τὰς τρικυμῶδεις νεφέλας ἀκοντίζοντες τὰ βέλη των κατὰ τοῦ οὐρανοῦ.

Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους οἱ ἀλχημιστὰι¹⁾ ἐπενόησαν μέθοδον τινα ὅπως ἐκ τοῦ κεραυνοῦ ἐν φιάλῃ κεκλεισμένου κατασκευάσωσι χρυσίον. Ἀρχαῖος τις καθ' ὅλην τὴν ἐποχὴν²⁾ ὀνόματι Holfegen διατείνεται

(1) Μαγεῖα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τῇ βοηθείᾳ τῶν εὐμενῶν θεῶν τεράστια παράγουσα.

(2) De re rustica, Βιβλ. I'.

(3) Ὁ Πλίνιος ἀποδίδει εἰς τὴν δάφνην τὴν παράδοξον ταύτην ιδιότητα. «Ex iis quæ terra gignuntur, lauri fructum non ideo» (Ἐν τοῖς ἐκ τῆς γῆς φερόμενοις [ὁ κεραυνός] δὲν προσβάλλει τὴν δάφνην.)

(1) Οἱ περὶ τὴν ἀλχημίαν καταγινόμενοι, ἤγουν οἱ μεταποιοῦντες ἢ τελειοποιοῦντες τὰ μέταλλα καὶ τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ φιλοσοφικοῦ λίθου ἐπιδιώκοντες. Ἡ τοιαύτη ἐπιστήμη ὀνομάζεται καὶ ἐρμητικὴ τέχνη.

(2) Ὁ παῖς τῆς παρὰ τοῖς Ἑβραίοις παραδόσεως ἀφωρύξης τὴν ἀλληγορικὴν καὶ μυστηριογραφικὴν ἐρμηνείαν τῆς Γραφῆς.

ὅτι ἡ μέθοδος αὕτη ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Ἀβραάμ ἐκ Γότθης ὁπαδοῦ τῆς ἐρημικῆς τέχνης. Ὁ Ἀβραάμ οὗτος ἤθελεν ἀναμφιβόλως κατὰ λάβει ἐπιφανῆ θέσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀλχημείας ἐὰν κατὰ τὸ τριακοστὸν ἔκτον ἔτος τῆς ἡλικίας του δὲν ἀπηγγονίζετο λόγῳ μαγείας.

Πρὸς κατασκευὴν τοῦ χρυσοῦ, ὁ προσήλυτος οὗτος τοῦ Ἑρμού συνῆγε τὸν κεραυνὸν ἐν φιάλῃ πλήρει ὕδατος· ἀφοῦ δὲ τὸ ρευστὸν βραδέως ἐξητμίζετο, ὁ ὀλιγὸς οὗτος μύστις, ἀπαγγείλας προσευχάς τινας, ἀνεύρισκε πάντοτε ἐν τῷ πυθμένει τῆς κερατίνης¹⁾ αὐτοῦ ὄγκον χρυσοῦ ἰσοδραῖ πρὸς τὸν ὑπ' αὐτοῦ ρευτοποιηθέντα κεραυνόν.

Ὁ ἀγαθὸς ἡμῶν καθβαλιστὴς οὐδόλως φαίνεται ἐνδοιάζων περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ γεγονότος τούτου, μάλιστα ἀξιοῖ ὅτι ἡ μέθοδος αὕτη ἐνργεῖτο πολὺν χρόνον πρὸ τοῦ Ἀβραάμ ἐκ Γότθης ὑπὸ τῶν Γαλατῶν ἐπὶ Καίσαρος.

«Τὰ ἐκ χρυσοῦ ταῦτα τμήματα,» λέγει οὗτος αὐρεθέντα ἐν ταῖς λίμναις τῶν Γαλατῶν, δὲν ἦσαν ἡ πηλὸς κεραυνός. Ἐν καιρῷ θυέλλης, οἱ Γαλάται ἄψαντες δάδα καὶ πλησίον πῆξαντες τὸ ξίφος των, οὗ ἡ αἰχμὴ πρὸς τὰ ἄνω ἐστρέφετο, κατεκλίνοντο παρὰ ταῖς κρήναις. Ἐνίοτε ὁ κεραυνὸς ἐπιπτεν ἐπὶ τῆς ἀκωκῆς τοῦ ξίφους, χωρὶς νὰ προσβάλῃ τὸν στρατιώτην καὶ ἀβλαβῶς ἀπέρρεεν εἰς τὸ ὕδωρ, ὅπου, ἀφοῦ διελύετο, ἐστερεοποιεῖτο κατὰ τὴν ὥραν τῶν κυνικῶν καυμάτων.»

Ἐὰν πρέπη νὰ πιστεύσωμεν τὰς Ἐπιστολάς τοῦ Γερβέρτου ἐσχάτως δημοσιευθείσας ὑπὸ τοῦ κ. Barse d' Aurillac, ὁ σοφὸς ἐκεῖνος καλόγηρος ὅστις κατὰ τὸν 1^{ον} αἰῶνα ἀνῆλθε τὸν παπικὸν θρόνον ὑπὸ τ' ὄνομα Σὺλδεστρος Β'. ἐπενόησε περὶ τὰ τέλη τῆς ζωῆς του τὸ πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κεραυνοῦ μέσον. Ὅταν ἡ θυέλλα ἐμυκᾷτο, ὁ Γερβέρτος ἐπήγνυνεν ἐπὶ

τοῦ ἐδάφους μακρὰς ράβδους εἰς ὀξυτάτην αἰχμὴν ἀποληγούσας. Ἀπ' ἀποστάσεως εἰς ἀπόστασιν στιχίζόμενοι οἱ πάσσαλοι οὗτοι ἐκώλουν τὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα τῶν θυελλῶν. Ἀλλὰ τὸ ὑπὸ τοῦ Πάπα Σὺλδεστροῦ πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κεραυνοῦ ἐπινοηθὲν μέσον δὲν ἠδύνατο ν' ἀποβῇ ἀποτελεσματικώτερον τῶν ὑπὸ τῶν Γαλατῶν στρατιωτῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐμπεπηγμένων ξιφῶν, καθότι δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐγείρωμεν εἰς τὸν ἀέρα αἰχμηρόν τι σῶμα ἵν' ἀποτρέψωμεν τ' ἀποτελέσματα τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἡλεκτρισμοῦ, ἀλλὰ τὸ σῶμα τοῦτο ἐκλεγόμενον μεταξὺ τῶν ἀρίστων τοῦ ἡλεκτρισμοῦ ἀγωγῶν, πρέπει νὰ τίθεται εἰς συγκοινωνίαν μετὰ τινος ἐν τῷ ἐδάφει ὕγρου μέρους διὰ μέσου στελέχους ἢ ἀλύσεως ἀγωγῶ τοῦ ἡλεκτρισμοῦ. Στεροῦμενα ἀγωγῶν τὰ αἰχμηρὰ ταῦτα στελέχη δὲν δύνανται ἢ νὰ ἐλξωσι τὰν κεραυνὸν ἀντὶ νὰ τὸν ἀπωθήσωσιν.

Περαινόντες τὴν ἐπιθεώρησιν ταύτην τῶν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἀναφερομένων κατὰ τοῦ κεραυνοῦ ἀλεξητηρίων, ἐπιλέγομεν ὅτι κατὰ τὸν αἰῶνα Καρόλου τοῦ Μεγάλου ἡγεῖρον ἐν τοῖς ἀγροῖς μακρὰς κάμακας ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ ἀποτρέψωσι τοιοῦτοτρόπως τὴν χάλαζαν καὶ τὰς θυέλλας, πλὴν αἱ κάμακες αὗται ἐθεωροῦντο πάντῃ ἀνεπαρκεῖς, ἐὰν ἡ ἀκρα αὐτῶν δὲν ἐκαλύπτετο ὑπὸ χάρτου. Δυνάμει διατάγματος τοῦ ἔτους 789, Κάρολος ὁ Μέγας ἀπηγόρευσε τὸ ἔθος τοῦτο ὅπερ ἀποκαλεῖ δεισιδαιμονίας ἀποκύημα. Τὸ τελευταῖον τοῦτο πρὸς ἀποτροπὴν τῶν θυελλῶν μέσον ὁμοιάζει πολὺ τῷ σήμερον ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Σίναις στρατιώταις, οἵτινες ὅπως ἀποκρούσωσι τὸν ἐχθρὸν πηγνύουσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ξύλινα δόρατα ὧν ὑπέρκεινται τεμάχια χάρτου γέμοντα μαγικῶν χαρακτήρων.

(1) Ἀγγεῖον κερατοειδὲς ἐξ ὕλου ἢ πηλοῦ χρήσιμον εἰς τοὺς διακαταλογμούς.